

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

11^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1903

Gemengde Berichten.

Een vierde groot van Almeloo.

In de *Frankfurter Münzzeitung*, 2de jaarg. n° 23 komt een beschrijving voor van een tot nu toe onbekenden vierde groot der heerlijkheid Almeloo. De naam van den schrijver is slechts door de letters P. J. aangeduid. (PAUL JOSEPH.) Het muntje is afgebeeld op pl. XVII n°. 10.

V. D. CHIJS geeft blz. 345 van zijn werk: „*De munten der voormalige Heeren en Steden van Overijssel* een ander muntje van die heerlijkheid. In verhouding van grootte en gewicht kan het stukje bij v. D. CHIJS niet anders dan $\frac{1}{8}$ groot zijn.

Zie hier de beschrijving van den kwartgroot uit de *Frankf. Münzzeitung*:

EVER — TROV — (S · DE h — EKER) in den Winkeln eines langen befüßten Kreuzes.

Kz. + MONÆ (M T O) E ALMELLO · || M T · Schild mit zwölf Rauten zu 5, 4 und 3 in drei Reihen, innerhalb eines runden, aus Doppellinien gebildeten Fünfpasses der an jeder der inneren Spitzen eine kleine Verzierung trägt.

20 m.M. 0.95 gr. Het stukje is sterk besnoeid.

De $\frac{1}{8}$ groot bij v. D. CHIJS heeft 0.14 m.M. diameter en weegt 0.5 w. Het is afgesleten maar niet besnoeid. Zie hier wat van de opschriften nog te lezen valt:

(MON)ETTA DE AL(MELO) en EVE(RAR-DE) hEKER

EBERHART of EVERT VAN HEKER of HEKEREN, die deze beide stukjes heeft laten slaan, leefde op het laatst der 14de eeuw, was echter in 1400 1) reeds gestorven. Zijn broeder was FREDERIK heer VAN RECHTEREN, wiens afstammelingen in 1457 de heerlijkheid Almelo erfden, in wier bezit, zegt v. D. CHIJS, zij thans nog is. 2)

In een rekening van 1370 wordt gesproken van: „oelden groten, placken en achte groten half almelschen ende half covordesschen” en in eene van 1371 van „verlorenen gheelde an L schilden ende XIIJ grooten dat almesche ende kovordesche helvekinen weren,” enz. Het onlangs ontdekte stukje is dus voor de muntgeschiedenis van Overijssel van veel belang.

M. D. M.

Een antieke werkplaats van valsche munters

werd onlangs door een toeval ontdekt voor de poorten van Alexandrië.

Sinds eenigen tijd namelijk kwamen aldaar telkens in den handel munten uit den macedonischen tijd voor, die buiten twijfel antiek, doch niettemin valsch waren. Zij verschenen in musea, bij handelaars in antikiteiten en bij geldwisselaars; men onderzocht de zaak en ontdekte, dat al deze stukken te voorschijn waren gekomen bij eene uitgraving, welke in de onmiddellijke nabijheid van een der poorten van de oude stad had plaats gehad. Daarbij kwam

---

1) v. D. CHIJS zegt evenwel, dat EVERT VAN HEKEREN, heer van ALMELOO, eerst in 1406 de heerlijkheid Almelo leenroerig aan het Sticht heeft gemaakt, hoewel de leenbrief niet meer voorhanden is. Hij was dus, zoo we niet met een zoon hebben te doen, toen nog in leven.

2) Laatste heer van Almelo was ADOLPH FREDERIK graaf VAN RECHTEREN LIMPURG, overleden 9 November 1902 op 75-jarigen leeftijd. Een penning van 1 April 1901 herinnert het feit, dat hij 50 jaar heer was van Almelo en Vriezenveen.

Zw.

dat, naar het nauwkeurig bericht omtrent die vondst, deze munten gevonden waren gelijktijdig met allerlei gereedschap dienende om metaal te wegen en te verkleinen en om afgietsels te maken, wat het waarschijnlijk maakte, dat men de overblijfselen eener oude werkplaats van valsche munters op het spoor was gekomen. De direkteur der nationale verzameling van grieksche munten te Athene, SVORONOS, vond zelfs in de oude litteratuur het bewijs van het bestaan eener dergelijke valsche munters-werkplaats. In het „*Leven van den kluisenaar Paulus*”, in 329 n. C. geschreven door HIERONYMUS, wordt namelijk een berg in het benedengedeelte van het landschap Thebe beschreven, van welke gezegd wordt: „In den holerijken berg bevonden zich niet weinige holerijen — woningen, in welke men verroeste aambeelden en hamers zag, met welke eens munten geslagen zijn.” SVONOROS meent, dat de werkplaatsen, waarin de bovenbedoelde munten zijn gevonden, uit de laatste tientallen jaren vóór onze tijdrekening dateeren.

Uit Daheim.

Valsche munters te 's-Gravenhage in 1541.

CATHARINE DE CHASSEUR, gescheiden echtgenoot van GERRIT VAN ASSENDELFT EN HEEMSKERK, Ridder, President van den Hove van Holland, Stadhouders der Leenen, († 5 December 1558,) liet door haren kapelaan, heer MATURIJN, denkelijk een franschman evenals zij, twee „jonge gesellen” uit Frankrijk naar 's-Gravenhage overkomen, „hun generende van munte te slaen”, die weldra ten haren behoefte valsche munten gingen vervaardigen, waartoe de brave kapelaan „hunlyden hulp ende assistentie gedaen ende materialen daertoe gecoft heeft en oock munte, soewel goudt als zilver gescroyt en in seeckere groote quantiteit gesneden heeft.” Het goud en zilver „scroetsel” werd

voorloopig geborgen in den schuur van het huis van vrouwe CATHARINE, in de „Nyeuwe Straet” te 's-Gravenhage, het valsche geld werd in omloop gebracht met de hulp van lombardiers te Delft en te Haarlem. In de eerste dagen van Februari 1541 werd het misdrijf ontdekt en CATHARINE DE CHASSEUR benevens „haer dienstwijff” HUGETTE en heer MATURIJN, haar kapelaan, gevangen genomen en op de voorpoorte van den Hove gebracht.

Den 9^{den} April 1541 werd zij tot den brandstapel veroordeeld, maar ingevolge verkregen begenadiging van de Koningin van Hongarije, Regentes der Nederlanden, den 11^{den} April d. a. v. door JAN SYBRANTS „meester van den scarpēn zwaerde mitten watere geëxecuteerd dat sy van levende lyve ter doot gecommen is.” Heer MATURIJN werd met den zwaerde gestraft en HUGETTE PIETERSDOCHTER en ROBYNE DE LA ROCHE, kamervrouwen, benevens AMBROISE, page van CATHARINE DE CHASSEUR, gebannen uit 's Keizers landen. Volgens de overlevering waart de geest der valsche muntster nog rond door het huis in het Westeinde te 's-Gravenhage, dat de heeren VAN ASSENDELFT destijds als leen der abdij te Middelburg bezaten, in 1677 aan den spaanschen gezant verkocht werd en thans het engelsche gezantschapshotel is. Z.

Uit: *de Assumberg*, door Mr. EDUARD VAN TSOE-MEIREN.)

1. *Medaille van verdienste 29 Maart 1831.*
(*Tijdschrift III* 161 en *V* 208.)

Volgens eene aanteekening van den heer P. CUYPERS VAN VELDHOFEN, gepubliceerd in *Tijdschrift III*, blz. 161, werd de medaille „tot belooning van verdienstelijk gedrag te Bergen op Zoom 29 Maart 1831” uitgereikt o. a. aan den luitenant ARIE DE VRIES. Dit is onjuist. Een exemplaar van bedoelden penning in goud berust bij den heer S. HULST, ontvanger der registratie te Helmond, en heeft

op de keerzijde dit opschrift: VOOR DEN 1^e LUITENANT A. VAN DER VLIES TOT BELOONING VAN ZYN VERDIENSTELYK GEDRAG TE BERGEN OP ZOOM 29 MAART 1831.

De penning met oog (zonder ring) heeft eene middellijn van 41 mM. en weegt 78 gram.

2. *Medaille-koepokinenting*

Bij K. B. van 30 December 1825 n°. 145 werd de gouden medaille ter waarde van 50 gulden, uitgelooft bij K. B. van 18 April 1818, toegekend aan verschillende geneesheeren „door welke in het jaar 1824 het grootste getal personen zonder eenige belooning is gevaccineerd.” De medaille, toegekend aan P. J. GOMMERS, stads chirurgijn en vroedmeester te Breda, werd dezen op 1 Mei 1826 plechtig uitgereikt in eene vergadering van burgemeester en wethouders dier gemeente. Die toegekend aan R. H. DONKERS medicinae doctor te Helmond, werd dezen in de vergadering van den gemeenteraad van 19 Mei 1826 plechtig overhandigd, terwijl op 20 Mei van dat jaar in de gewone vergadering van burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch aan J. BOLSIUS, stads chirurgijn en vroedmeester aldaar, de medaille eveneens plechtig werd uitgereikt.

(Provinciaal Dagblad van Noord-Brabant 1826.)

Beide medegedeeld door AUG. SASSEN.

Verslag aangaande het Museum van Oudheden van het Prov. Utrechtsch Gen. van Kunsten en Wetenschappen over 1901/2.

Dit verslag, ons welwillend toegezonden door den conservator, den heer G. A. HULSEBOS, bevat enkele interessante bijzonderheden de numismatiek rakende, die wij hier laten volgen:

„Eenige zwaar geoxydeerde romeinsche bronzen munten werden door den heer LANKELMA voor mij behandeld, waarvan het gevolg was, dat er weer veel op zichtbaar werd, dat te voren niet meer te onderscheiden was.

Ik heb deze munten, van Vechten afkomstig, nauwkeurig nagegaan en de daarin geslagen merken, voorzoover doenlijk afgeschreven

Deze merken komen voor op afgesleten bronzen munten van de eerste keizers, meestal op munten van de tweede grootte.

Op munten, geslagen na de regeering van NERO, heb ik ze noch in onze verzameling noch in die van het Koninklijk Munt- en Penningkabinet te 's-Gravenhage aangetroffen.

Merken als BON(us nummus) en PROB(us nummus) duiden genoegzaam het doel aan, waartoe zij ingeslagen zijn.

Soms heeft een munt meer dan één merk.

Een bronzen munt van de eerste grootte van NERO DRUSUS in onze verzameling heeft er zelfs vier.

Veelvuldig komt het merk TIB(erius) voor. Het schijnt dus, dat vooral in zijn tijd er gebrek aan bronzen munt in goeden toestand in ons land geweest is.

Belangrijk voor de bepaling van de waarde van de bronzen munten van dien tijd is het merk AS, door mij gevonden op een stuk van de tweede grootte van CLAUDIUS.

Of het merk AC op een dergelijk, moeielijk te bepalen stuk, dezelfde beteekenis heeft, moet ik in het midden laten.

Ik vond het merk AS ook op een bronzen munt van de tweede grootte, gerangschikt onder CLAUDIUS, in het Kon. Munt- en Penningkab. Het was, blijkens daarbij geplaatste aantekening, in 1868 gevonden onder Vechten.

Op een bronzen munt van de eerste grootte van denzelfden keizer, terzelfder tijd daar gevonden, staat het merk DUP, stellig eene afkorting van DUP(ondius); daardoor dus aangeduid als een stuk ter waarde van twee assen.

Onder de boven aangeduide munten vond ik een gehal-

veerde met een monogram als merk, dat CAESAR beteekent. Het was de helft van een brons van AUGUSTUS van de tweede grootte.

Het is bekend, dat in nog niet lang vervlogen tijden in landen, waar gebek aan muntspecie heerschte, grootere stukken in kleinere verdeeld werden, waarvan vooral West-Indië voorbeelden oplevert.

Het eerste voorbeeld van zoo iets uit den Romeinschen tijd is mij echter eerst nu in handen gekomen.

In het vorige jaarverslag werd door mij eene verklaring gevraagd van de woorden VERLANGGEN DOTMI TROEN die voorkomen op een legpenning van bisschop DAVID VAN BOURGONDIE, aanwezig in onze verzameling. (Zie *Tijdschrift* 1901 blz. 241. RED.)

Ik ontving daarop van den hoogleeraar Dr. G. KALFF de volgende verklaring:

„*trōen* zal de gewone afgekorte schrijfwijze van *troeren* zijn (de *er* werd in de middeleeuwsche hss. door ' of ook wel door— voorgesteld). Er staat dan eenvoudig *verlangen doet mij treuren*, eene uitdrukking, die zeer gewoon is in de minnepoëzie van dien tijd.”

De heer P. LEENDERTS gaf een andere verklaring, t.w. „*verlangen doet mij 't rusten of ik verlang naar rust.*” Hij voegde daarbij: „ van den vorm *roen* = rusten zijn een aantal voorbeelden te geven.”

Door Dr. J. HARTOG werd ik verwezen naar eene plaats in de eerste uitgave van zijne *Spectoriale Geschriften*, bl. 323 en 324, waarin aangehaald wordt uit:

Dye legēde van die gheboertenisse ons here Jhesu Christi (Nederduitsch Passionaal te ter Goude gedrukt anno 1480 bij GHERAERT LEEU): *welneer hadden die heyden en manier dat si telken als die troen keerde dat is in de somer omtrent sint jan baptisten daghe en den winter omtrent kars avont dat si dan plaghen te waken des nachtes om die eer van de sonne.*

Daarbij staat ter verklaring van het woord *troen*: *troen* zegt de *Nederl. Spect.* beteekent *wending* en is nog overgebleven in ons woord *aftroonen*.

Mij komt de verklaring van den heer LEENDERTS in zoover 't aannemelijkst voor, dat zij best past bij den toestand, waarin DAVID VAN BOURGONDIE gedurende een groot deel van zijn leven verkeerd heeft. Hij lag toch voortdurend overhoop met zijne onderdanen en zal eindelijk wel naar rust verlangd hebben.

Een penning als ordeteeken.

Men schrijft ons uit Oostburg:

Door den heer N. G. HOGENDORP werd hier in Maart 1901 een oudheidkamer opgericht. Thans is hij in het bezit gekomen van een ordeteeken, waarvan wij hierbij onzen lezers een beschrijving doen toekomen: De geneesheer, die het eerste verband heeft gelegd op de wonde, welke Prins WILLEM GEORGE FREDERIK VAN ORANJE heeft bekomen op den 13^{den} Sept. 1793 in het gevecht bij Werwick en waarvan melding gemaakt wordt in het boekwerk getiteld: „*Het leven van Willem George Frederik Prince van Oranje*”, uitgegeven te Rotterdam bij J. P. VAN GINKEL 1802, is geweest de heer B. C. WEIJGANDT, die kort te voren als chirurgijn-majoor bij het regiment-Raasveld was geplaatst. De heer WEIJGANDT heeft toen van den gekwetsten Prins tot aandenken ontvangen een door hem gedragen wordend ordeteeken, zijnde een zilveren vergulde ster met zes groote en zes kleine punten. Aan de eene zijde staan de borstbeelden van WILLEM KAREL HENDRIK FRISO en zijne gemalin ANNA met een randschrift. Aan de andere zijde ziet men een schutsengel, gezeten op de wolken en dragende een pasgeboren kind. Het randschrift luidt: „TANDEM EXORATUS DEDIT NATUS ANN. LIB JUBIL

DVIII MART." De heer WEIJGANDT was geboren te Sluis op den 10^{den} Januari 1757 en is overleden te Oostburg den 2^{den} October 1830. De degen van den heer WEIGANDT is ook in het bezit van den heer HOGENDORP.

Het in bovenstaand bericht, voorkomende in „*de Avondpost*” van 30 December 1902, bedoelde ordeteeken is blijkbaar de eveneens als in een 12 puntige vlammenster gevat beschreven en afgebeelde penning op den doop van den erfprins WILLEM (later WILLEM V). VAN LOON *Verv. Pl.* 25 n°. 255, in mijne verzameling zonder ster voorkomende.

Z.

Wat beteekende oudtijds het woord medaille?

ERNEST BABELON geeft in zijn *Traité des monnaies grecques et romaines* 1) een merkwaardige verklaring van het woord medaille, die ik onzen leden wensch mede te deelen.

Het woord medaille, ontleend aan het italiaansche „medaglia”, was gedurende de middeneeuwen de benaming voor *obool* of *halve denier*. Van het slecht latijnsche *medalia* of *medalla* is bij inkorting het fransche woord „maille” ontstaan, dat eveneens een halve denier aanduidt. Toen de italiaansche mailles in onbruik waren gekomen, bleef men echter deze en andere oude muntstukken steeds met den naam „medaglia” betitelen. In de 2de helft der XIIIe eeuw komt het reeds als zoodanig voor. PHILIPPE DE COMMYNES is de eerste geweest, die, in het fransch, aan het woord medaille den zin van „*pièce n'ayant qu'un intérêt historique ou de curiosité*” heeft gegeven, en wel daar, waar hij de numismatische verzamelingen van PIERRE DE MEDICIS bespreekt. In het begin der XVe eeuw werd

1) Uitvoerig besproken door Dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ in *Tijdschrift* 1902, blz. 315.

„medaille” algemeen gebruikt in tegenstelling van het woord „monnaie”, dat gangbare munt beteekende.

Bij de Romeinen was de beteekenis van monnaie en médaille dezelfde, „puisque” zegt de heer BABELON, „leurs monnaies sont à la fois monuments commémoratifs et signes d'échanges.”

M. D. M.

Een kostbare penning.

Voor het 25-jarig jubilé van den Paus gaf de stad Weenen een groote gouden medaille ter waarde van 25.000 kronen, welke de burgemeester uit naam der gemeente aan LEO XIII overhandigd heeft. Dit kunstwerk is vervaardigd door den bekenden medailleur RUDOLF MARSCHALL, voor wien de Paus als model gezeten heeft. De medaille, die zoo groot is als een dessertbord, geeft LEO XIII in zijn gewone witte kleedij te zien, met het kruis op de borst.

N. R. Ct.

Een penning ter eere van FRIEDRICH KRUPP.

ARTHUR KRUPP te Berndorf bij Weenen, de chef van de bekende zilverfabrieken, heeft, ter eere van de nagedachtenis van zijn overleden neef KRUPP, een plaquette laten ontwerpen en in zijn fabriek laten slaan, waarop allegorisch wordt voorgesteld: De laster, die tot vertwijfeling drijft. ARTHUR KRUPP heeft de plaquette, die in zilver en brons is uitgevoerd, laten toezenden aan alle hem bekende ver eerders en vrienden van wijlen zijn neef, o. a. aan keizer WILHELM, verschillende duitsche sovereignen, de meeste ministers van duitsche staten, vele groote industrieelen en hooggeplaatste personen in Oostenrijk.

De ontwerper van de plaquette is de weener beeldhouwer RUDOLF MARSCHALL. De vertwijfeling is voorge-

steld als een vrouwefiguur die, het gezicht met de handen bedekkende, terugdeinst voor een monster, half dier, half mensch, met afschuwelijk vertrokken gezicht en drakevleugels, dat den laster verbeeldt. *N. R. Ct.*

Muntenslikkers en Röntgenstralen.

Een nieuwe toepassing der Röntgenstralen wordt uit Japan gemeld. Met behulp van uit Philadelphia ontboden toestellen worden namelijk de werklieden van de Munt, die men verdenkt van met ingeslikte geldstukken zich te verrijken, bij 't naar huis gaan onderzocht. Een hunner bleek zijne maag met ettelijke geldstukken bezwaard te hebben.

De Hofstad.

Ter eere van de Boeren-Generaals.

Wij ontvingen van den heer PAUL FISCH, aîné, graveur te Brussel, Rue d'Allemagne n°. 32, een cirkulaire met afbeeldingen van de penningen met borstbeelden van DE WET, BOTHA en DELAREY, gemodelleerd door GODFRIED DEVREESE en aan de kz. prijkende met een lauwertak, plaats en datum hunner voornaamste overwinning. Zij kosten in zilver 10, in brons 6 francs. *Z.*

Rotterdamsche Vroedschapspenning.

In het *Rott. Jaarboekje* van 1888 zijn door den heer J. H. W. UNGER, vroedschapspenningen van Rotterdam beschreven. De schrijver geeft o. a. in zijn artikel te kennen, dat in 1766 bevolen was nieuwe penningen te vervaardigen; deze stukken waren echter den heer UNGER nooit in handen gekomen. Nu schrijft de heer P. HAVERKORN VAN RIJSEWIJK in n°. 1 van den 4^{den} jaargang van

het *Bulletin*, uitgegeven door den Ned. Oudh. Bond, dat aan het bevel der burgemeesters toch wel eenigszins de hand is gehouden. Als bewijs daarvoor geeft genoemde heer de beschrijving van vier teekeningen, bevattende de voor- en tegenzijden van twee Rotterdamsche vroedschapspenningen, het jaartal 1767 dragende. Een vijfde teekening vertoont de speer en de vrijheidshoed, gekruist door een mercuriusstaf en rol, waartusschen lauwertakken kronkelen, daarboven in spiegelschrift: Haec tueamur. Volgens den schrijver zijn deze teekeningen het werk van den bekenden graveur THEOD. VAN BERCKEL, die ook den penning van 1770 vervaardigde en die van 1763 tot 1776 in Rotterdam heeft gewoond. Bezit een onzer leden een penning van 1767 in zijne verzameling? M. D. M.

Oostersche munten in Noord- en Oost-Europa.

In het *Monatsblatt* n°. 36 van 1902, der *Numism. Gesellschaft* in Weenen, is een zeer merkwaardige „voorlezing” opgenomen, die door Prof. E. VON ZAMBAUR aldaar gehouden is. Zij handelt over de groote vondsten van oostersche munten uit de vroege middeleeuwen in Noord- en Oost-Europa gedaan

Deze vondsten bestonden voornamelijk uit arabische dirhems van de jaren 698—1000 na Chr. opgegraven aan de Oostzeekusten van Zweden, Pommeren, Oost- en West-Pruisen, Rusland en Finland.

Zweden bezat toenmaals nog geen eigene munt en bediende zich van duitsch, angelsaksisch en voornamelijk van oostersch geld. Dit laatste was dus een voorwerp van invoer, waarvoor dierenvellen in ruil werden gegeven, ook werd er veel handel in blanke slaven gedreven.

Die oostersche zilvermunten, in enorme aantallen opgegraven, werden niet langs de spaansche en fransche kusten

ingevoerd, zij bereikten de Oostzee door de route Midden-Azië en Rusland. De Noormannen verspreidden dit geld weer naar Engeland, IJsland en Amerika. In ons land zijn, geloof ik, geen groote vondsten van mohamedaansche munten vóór het jaar 1000, gedaan Domburg en Friesland hebben slechts enkele arabische munten opgeleverd.

Eigenaardig is het, dat onder die talrijke arabische munten, vele worden aangetroffen, die doorgeknipt of in brokstukken aanwezig zijn. Dit wijst, zegt de heer v. ZAMBAUR op het feit, dat in het land waar de dirhems werden vervaardigd, — het Samanidenrijk, het voornaamste onder de vazalstaten van het groote Kalifenrijk, — geen onderdeelen van dirhems in gebruik waren.

Anders was dit in de noorsche landen, waar groote behoefte aan klein zilvergeld bestond.

Groot is het aantal valsche dirhems tusschen de echte exemplaren in de noorsche vondsten. Vermoedelijk zijn deze door de Chasaren, een slim handelsvolk uit de noordelijke oevers der Kaspische en Zwarte Zeeën, geslagen. Deze stam was evenzeer bedreven in het namaken van byzantijsche en sassanidische munten. Het voorkomen van zoovele valsche stukken, zegt de schrijver, maakt het moeilijk den juisten datum aan te geven, wanneer deze munten in het noorden zijn ingevoerd. Met het jaar 1000 houden echter de vondsten van arabische munten in onze noordelijke streken op. Dit staat in verband met het verval van het Samanidenrijk in 998 en met het te voorschijn komen van een eigene noorsche munt, terwijl ook andere oorzaken het handelsverkeer tusschen de oostersche volken van Azië en Noord-Europa deden staken.

M. D. M.

Penningen der firma L. CHR. LAUER te Neurenberg.

De bekende *Münzpräge-Anstalt* L. CHR. LAUER heeft het aardige denkbeeld gehad alle door haar vervaardigde medailles, 1660 stuks, op 179 folio platen te doen afbeelden.

In rijk versierden omslag zijn deze platen, zoo lezen we in het 35ste nommer van het „*Wiener Monatsblatt*”, voor M. 26.85 te ontbieden.

Een voorbeeld dat navolging verdient.

M. D. M.

Catalogue „Courtrai à travers les âges”.

Bij den uitgever H. BEYAERT, Rue Palfyn, Kortrijk, komt uit een beschrijvende katalogus, 88 blz. 8° en 7 platen buiten den tekst, van de tentoonstelling „Courtrai à travers les âges”, gehouden te Kortrijk bij gelegenheid van het 6e eeuwfeest van den goudensporen-slag in 1902; prijs fr. 3.50. In het prospectus der uitgave wordt er op gewezen, dat de tentoongestelde verzameling van munten en penningen op Kortrijk betrekking hebbende tal van tot heden geheel onbekende stukken bevatte. Z.

Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.

Revue belge de Numismatique, 1903, 1° livr.

Notes sur les médailles des Nomes de l’Egypte romaine, par M. E. D. J. DUTILH, — Trois monnaies luxembourgeoises inédites, par M. le Vte B. DE JONGHE. — La numismatique du siège de Middelbourg, par Mlle M. DE MAN. — Numismatique bruxelloise. Cinq jetons de magistrats bruxellois pour des fonctions restant à déterminer, par M ED. VANDEN BROECK. — Jetons relatifs à la construction de

la Coupure de Bruges (1753) et de l'écluse de Slykens (1757), par M. Ch. GILLEMAN. — Les méreaux des brasseurs d'Anvers. par M. F. DONNET. — Fabrications clandestines de monnaies d'or françaises sous l'empereur CHARLES VI dans les Pays-Bas autrichiens, par M. G. BIGWOOD. — Nécrologie. (P. C. JOLIVOT, L. BLANCARD.) — Mélanges.

Revue Suisse de Numismatique Tome XI, 1° livr.

LADÉ, A. — Contribution à la numismatique des ducs de Savoie. — PALIZIEUX DU PAN, M. DE — Numismatique de l'évêché de Sion. — STROEHLIN, P. C. — Inventaire descriptif des monnaies de la République de Genève. — MICHAUD, A. — Liste des médailles et jetons concernant le Chaux-de-Fonds jusqu'en 1901. — Actes et documents numismatiques intéressant la Suisse. — STROEHLIN, P. C. Médailles suisses nouvelles. — Chronique des falsifications. — Mélanges. — Comptes rendues et notes bibliographiques. — Trouvailles.

Mittheilungen der Bayerischen Numismatischen Gesellschaft, 1902.

Studien zur Geschichte der oberpfälzischen Münzen des Hauses Wittelsbach, 1329-1794. Nächträge. Von J. V. KULL. — Aus bayerischen Archiven. Von J. V. KULL. — Süddeutsche Halbbracteaten. Von L. VON BÜRKEL. — Register Heft I—XX.

Vjesnik der kroatischen archaeologischen Gesellschaft in Agram, 1902.

Bevat op het gebied van numismatiek: BRUNŠMID, Dr. JOSIP. — Einige Münzfunde in Kroatien und Slavonien.

Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen bond, 4° jaargang n°. 1.

HAVENKORN VAN RIJSEWIJK, P. — Rotterdam's Vroedschapspenningen. (Zie blz. 158 hiervoor.)

La gazette de Numismatique, 7e Année, n°. 2.

Médaille des Salpêtriers instituée par VICTOR AMÉDÉE II, roi de Sardaigne. par M. G. CERRATO. — Médaille du Couvent de Ste Elisabeth à Bruxelles, par M. F. ALVIN. — Jetons de JEAN VAN DER EYKEN et de SIMON LONGIN, conseillers-maitres de la Chambre des Comptes en Brabant par M. A. DE WITTE. — Essai d'un répertoire idéologique de la Numismatique belge pour les années 1883 - 1900, par MM. J. JUSTICE et A. FAYEN. — Nouvelle diverses — Ventes.

Monatsblätter der numismatischen Gesellschaft in Wien, n°. 232, 233.

SCHOLZ, dr. J. Ueber einen Fund athenischer Tetradrachmen aus dem 2. Jahrhundert v. Chr. — (Zie verder blz. 161 hiervoor). VON ZAMBAUR, prof. E. — Orientalische Münzen in Nord- und Ost-Europa. — (Zie blz. 159 hiervoor).

Mededeeling der Kommissie van Redaktie.

De kommissie van redaktie zag tot haar leedwezen, dat onlangs, door twee leden van ons genootschap in *de Navorscher* vragen van zuiver numismatischen aard werden gedaan, terwijl een der vragers als reden voor de niet-plaatsing in ons *Tijdschrift* opgaf, dat dit tot dusver in zijne kolommen nog geene rubriek opengesteld heeft voor „Vragen en Antwoorden”. Waar dergelijke vragen ongetwijfeld meer thuis behooren in ons *Tijdschrift*, dat uitsluitend aan de numismatiek gewijd is en vermoedelijk door

alle munt- en penningkundigen en verzamelaars van eenige beteekenis in Nederland wordt gelezen, welke toch zeker *niet* alle op *de Navorscher* zullen geabonneerd zijn, wenscht de kommissie van redaktie er op te wijzen, dat meermalen dergelijke vragen bij haar inkwamen; dat deze, zoo ze door een harer leden beantwoord konden worden en van geen belang voor anderen waren, terstond door dat lid zijn beantwoord en, zoo dit niet het geval was, steeds zijn opgenomen op de omslagen der afleveringen, doch dat, al bieden deze thans geen plaats meer daarvoor aan, de kolommen van ons *Tijdschrift* wel degelijk voor vragen en antwoorden, de numismatiek betreffende, openstaan.

Briefwisseling.

J. K. te O-B. Uwe vragen zullen, zoo mogelijk beantwoord, onder de rubriek *Vragen en Antwoorden* in Afl. III worden opgenomen.

RED.
